Migrationsverkets bilaga till Myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och Socialstyrelsen fick den 25 maj 2022 i uppdrag av regeringen att i samverkan ta fram en plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

Planen ska bland annat innehålla förslag på hur Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket var för sig kan utveckla arbetet gentemot målgrupperna för sina respektive verksamheter och förstärka stödet till personal som möter målgrupperna. Det kan t.ex. handla om ett jämställt och jämlikt bemötande och en likvärdig fördelning av stödåtgärder. I denna bilaga beskrivs hur Migrationsverket kommer att arbeta för att bidra till att utrikes födda kvinnor kommer in på arbetsmarknaden.

En del av Migrationsverkets arbete med jämställdhetsintegrering

I Migrationsverkets plan för jämställdhetsintegrering 2022-2025 har ekonomisk jämställdhet identifierats som ett av de jämställdhetspolitiska delmål som myndigheten kan bidra till. Ett flertal åtgärder i planen för jämställdhetsintegrering bedöms kunna bidra till bättre möjligheter för utrikes födda kvinnor att komma in på arbetsmarknaden och vi har därför valt att inkludera dem även i denna plan. Migrationsverket har fyra mål för arbetet med jämställdhetsintegrering:

1. Service, bemötande och ärendeprövning ska vara likvärdig för kvinnor och män, flickor och pojkar och ickebinära.
2. Vi ska motverka alla typer av könsrelaterat våld och förtryck, inklusive våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, könsstympning, tvångsäktenskap och människohandel för alla ändamål.

Migrationsverket │Organisationsnummer 202100-2163
www.migrationsverket.se │migrationsverket@migrationsverket.se │Växel 0771-235 235

3. Det ska finnas en hög medvetenhet i organisationen om hur våra egna normer och föreställningar påverkar och god kunskap om när aspekter som relaterar till kön kan påverka handläggningen av ett ärende.
4. Jämställdhetsperspektivet och likvärdig behandling ska vara integrerat i utvecklings- och förändringsarbete, styrning, planering och uppföljning.

Arbetet med de åtgärder som föreslås nedan kan knytas till samtliga mål i planen för jämställdhetsintegrering 2022-2025, men främst till mål 1.

För att inte skapa parallella strukturer kommer Migrationsverket att arbeta med och följa upp åtgärderna i denna bilaga som en del av myndighetens arbete enligt planen för jämställdhetsintegrering 2022-2025.

Målgruppen för uppdraget

Uppdraget att i samverkan ta fram en plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden omfattar alla utrikes födda kvinnor, men har ett särskilt fokus på kvinnor som kommer till Sverige som anhöriga. För Migrationsverkets del innebär det att kvinnor i både skydds- och tillståndsprocesserna omfattas av uppdraget. I de workshopar och det samråd med civilsamhället som genomförts för att definiera Migrationsverkets roll i uppdraget har vi dock särskilt uppmärksammat behoven hos kvinnor som söker uppehållstillstånd på familjeanknytning och uppehållstillstånd som anhöriga till arbetstagare och studenter.

I uppdraget från regeringen framgår att Migrationsverket deltar bl.a. med sin kunskap om gruppen anhöriginvandrare och därmed bidrar till en helhetsbild av gruppen utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden. Utöver löpande informationsdelning i den myndighetsgemensamma arbetsgruppen har dokumentationen från det samråd som genomfördes med civilsamhället delats med övriga myndigheter i uppdraget. Migrationsverket kan även i det fortsatta arbetet bidra med kunskap om målgruppen, exempelvis avseende förutsättningarna för kvinnor och flickor i ursprungsländerna.

Migrationsverkets kontakter med målgruppen

Migrationsverket har begränsade kontakter med de sökande. Vi möter alla som ansöker om uppehållstillstånd i samband med att de lämnar biometri och visar pass, antingen på Migrationsverket eller på utlandsmyndigheterna. De som beviljas uppehållstillstånd innan de har kommit till Sverige möter vi även i samband med att de hämtar uppehållstillståndskort (UT-kort). I våra nationella servicecenter och kontaktcenter svarar vi på frågor och ger information till sökande i alla processer. I övrigt skiljer sig våra kontaktytor med de sökande åt beroende på vilken typ av tillstånd de söker.

Personer som söker sitt första uppehållstillstånd på familjeanknytning till någon som är bosatt i Sverige möter vi främst på utlandsmyndigheterna, i samband med utredningen. I samband med ansökan om förlängt uppehållstillstånd är kommunikationen främst skriftlig. Vår kommunikation med personer som ansöker om uppehållstillstånd på grund av arbete eller studier är till största delen skriftlig

och med deras medsökande familjemedlemmar har vi överlag väldigt lite kontakt. Asylsökande möter vi i större utsträckning, exempelvis i samband med ansökan och vid asylutredningen, vid besök gällande dagersättning eller boende och i samband med samhällsintroduktionen.

Hur utvecklingsområdena och åtgärderna identifierats

Inför att Migrationsverket tog fram sin plan för jämställdhetsintegrering 2022-2025 gjordes analyser av fyra olika delprocesser i ett jämställdhetsperspektiv: asylansökningsprocessen, mottagningsprocessen, asylprövningsprocessen och processen Att flytta till någon i Sverige.[1] Flera av de problem, risker och behov som framkom då fångas upp i utvecklingsområdena och åtgärderna i denna plan.

Inom ramen för det nu aktuella uppdraget genomfördes workshopar för att få mer kunskap och en tydligare bild av vad Migrationsverket kan göra för att bidra till utrikes födda kvinnor ska komma in på arbetsmarknaden.[2] Migrationsverket har inte något uppdrag kopplat till arbetsmarknadsintegration. Däremot har vi en viktig roll bland annat genom att vi är den första myndighet den som ansöker om uppehållstillstånd kommer i kontakt med, även om den kontakten i många fall endast är skriftlig och/eller digital.

För att få bättre förståelse för målgruppens egna erfarenheter och säkerställa att planen innehåller åtgärder som utgår från faktiska behov genomförde Migrationsverket ett samråd med organisationer i civilsamhället.[3] Samrådet arrangerades i samarbete med NOD, Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället. Vid samrådet bidrog organisationerna med en mängd relevanta synpunkter, varav flera har påverkat innehållet i utvecklingsområdena och åtgärderna nedan.

Utvecklingsområden och åtgärder

För att bidra till utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden kommer Migrationsverket att arbeta med följande utvecklingsområden.

1. Information som underlättar för kvinnor att komma in på arbetsmarknaden.
2. Arbete med kända jämställdhetsproblem i hanteringen av ekonomiskt bistånd.
3. Likvärdigt bemötande.
4. Information till och samverkan med andra aktörer.
5. Uppföljning i ett jämställdhetsperspektiv.

---

[1] Jämställdhetsproblem och risker för ojämställdhet (1.3.4-2021-15628).
[2] Workshopar inom uppdraget att ta fram en plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden (1.1.1.2-2022-24689).
[3] Skriftlig dokumentation från Migrationsverkets och NOD:s samråd den 7 december 2022 om att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden (1.3.4-2022-25181).

Till varje utvecklingsområde har vi kopplat ett antal åtgärder. Efterhand som arbetet fortskrider kan de föreslagna åtgärderna komma att revideras.

1. Information som underlättar för kvinnor att komma in på arbetsmarknaden

I de analyser och workshopar som nämnts ovan framkom bland annat att personer som ansöker om uppehållstillstånd på andra grunder än skyddsbehov själva förväntas söka den information de behöver om rättigheter och skyldigheter i Sverige. Det saknas enhetlig och samlad information om det svenska samhället riktad till de grupperna.

Tidig kontakt med Arbetsförmedlingen och att tidigt påbörja utbildning i svenska för invandrar (sfi) utgör framgångsfaktorer för kvinnor när det gäller att komma in på arbetsmarknaden. Det är därför viktigt att tidigt nå ut med information om exempelvis rätten att delta i sfi, att skriva in sig på Arbetsförmedlingen, möjlighet till barnomsorg och om hur det påverkar pensionen att ha ett arbete. I samrådet med civilsamhället påtalade organisationerna vikten av grundläggande information från Migrationsverket och utlandsmyndigheterna i ett tidigt skede och att den informationen måste vara tillgänglig för alla, oavsett bakgrund och förutsättningar. Särskilt påtalades ett behov av information om rättigheter och skyldigheter, möjligheten till barnomsorg, stöd till personer som är utsatta för våld, jämställdhet i en svensk kontext samt om det svenska civilsamhället och arbetsmarknaden.

Åtgärder:

- Se över vilken information som kan kommuniceras i våra olika kanaler för att förbättra kvinnors möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Det kan exempelvis avse information om rättigheter och skyldigheter, jämställdhet, arbete, barnomsorg, civilsamhället, sfi samt hur det påverkar livsinkomsterna att ha ett arbete.
- Se över och vid behov vidareutveckla informationen till medsökande till arbetstagare och studenter på externwebben och andra relevanta kanaler.
- Inom ramen för projekt Obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande vidareutveckla informationen om bland annat jämställdhet, arbete, barnomsorg och civilsamhället.
- Undersöka om Predeparture Orientation till kvotflyktingar bör vidareutvecklas för att ge bättre förutsättningar för kvinnor att komma in på arbetsmarknaden.
- Fortsätta arbetet med information om stöd till sökande som är utsatta för våld.
- Använda Min Sida för att rikta information till olika grupper.
- Undersöka vilken information som kan lämnas i utlandsmyndigheternas olika kanaler.
- Undersöka vilken information kan ges i samband med att den sökande visar pass och/eller UT-kort.

2. Arbete med kända jämställdhetsproblem i hanteringen av ekonomiskt bistånd

Några av de problem som Migrationsverket identifierat i sitt arbete med jämställdhetsintegrering handlar om våra arbetssätt i ärenden som rör ekonomiskt bistånd till asylsökande. Uppföljningar visar att kvinnor och män i asylsökande familjer inte alltid får var sitt bankkort. I de fall då familjen får ett gemensamt bankkort har det oftast varit mannen i familjen som fått bankkortet. Beslut om bistånd till familjer skickas också oftast till mannen i familjen. Det riskerar att ge ett budskap till asylsökande kvinnor, män, flickor och pojkar om att familjens ekonomi i första hand är en angelägenhet för mannen i familjen.

Åtgärder:

- Fortsätta det pågående förbättringsarbetet med att säkerställa att alla vuxna kvinnor och män som har behov av ekonomiskt bistånd enligt LMA får var sitt bankkort.
- Inom ramen för kommande projekt DT Bidrag arbeta för att åtgärda kända problem avseende bankkort och adressat i biståndsbeslut. Åtgärden förutsätter att sökt projekt beviljas.

3. Likvärdigt bemötande

Att arbeta med likvärdigt bemötande är en central del av Migrationsverkets plan för jämställdhetsintegrering. Vårt bemötande kan påverka hur de vi möter uppfattar sitt handlingsutrymme och sina möjligheter i samhället. I samrådet med civilsamhället påtalades vikten av individanpassning i kontakterna med kvinnor med funktionsnedsättningar och av att stärka kvinnors känsla av egenmakt.

Inom ramen för detta uppdrag bör vi ytterligare förstärka vårt arbete med jämställt och jämlikt bemötande. Som utgångspunkt för fortsatt arbete har vi gjort en inventering och visualisering av kompetensutvecklingsaktiviteter som rör bemötande som finns i Migrationsakademins lärplattform och på Verksnätet.

Åtgärder:

- Synliggöra befintliga kompetensutvecklingsaktiviteter som rör bemötandefrågor.
- Vid behov utöka utbudet inom Migrationsakademin med ytterligare kompetensutvecklingsinsatser som rör bemötande, t.ex. utbildningar som andra aktörer tagit fram för offentlig sektor och/eller case för verksamhetsnära lärande.
- Utöka stödet till chefer i det långsiktiga arbetet med att upprätthålla och stärka kompetensen kring bemötandefrågor, exempelvis genom att anpassa verktyget Dialog för kompetensplanering till aktuellt kompetensområde.

4. Information till och samverkan med andra aktörer

Migrationsverket har inget eget uppdrag kring de sökandes etablering på arbetsmarknaden, men vi möter målgruppen i ett tidigare skede än många andra samhällsaktörer. Därigenom kan vi underlätta för andra aktörer i deras arbete med insatser som bidrar till målgruppens etablering på arbetsmarknaden. Den bilden bekräftades i samrådet med civilsamhället där organisationerna berättade om behovet av en bra överlämning mellan myndigheter och/eller kommuner. Organisationerna påtalade också vikten av kontinuerlig samverkan med civilsamhället.

Inom detta utvecklingsområde föreslås åtgärder som rör samverkan med andra aktörer i syfte att underlätta utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

Åtgärder:

- Fortsätta det pågående arbetet med att undersöka om, och i så fall vilken, information som kan delges kommunerna för att de lättare ska kunna nå målgruppen med information om sfi och samhällsorientering.
- I samverkan med länsstyrelserna fortsätta arbetet med tidiga insatser för asylsökande (TIA) som bidrar till att öka kvinnors möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.
- Fortsatt samverkan med civilsamhället för att utbyta information, nå ut med budskap till målgruppen och få kunskap om behov och utvecklingsmöjligheter.

5. Uppföljning i ett jämställdhetsperspektiv

En del i Migrationsverkets arbete med jämställdhetsintegrering är att vi ska vidareutveckla våra möjligheter att följa upp hur verksamheten fungerar utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det finns också ett behov av att kombinera uppföljning utifrån kön med andra relevanta bakgrundsvariabler för att synliggöra fler diskrimineringsgrunder än kön. Studier visar att utrikes födda kvinnor i kontakten med offentliga aktörer får sämre tillgång till insatser och stöd på vägen till betalt arbete och ekonomisk självständighet. Att Migrationsverket kan följa upp vår verksamhet i ett jämställdhetsperspektiv är en del i att synliggöra vilken tillgång utrikes födda kvinnor har till olika insatser.

Åtgärder:

- Fortsätta att utveckla våra möjligheter att följa upp vårt bemötande i ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv.
- Följa upp vilken tillgång olika grupper har till insatser och åtgärder som kan ha betydelse för deras etablering på arbetsmarknaden, exempelvis samhällsintroduktion.
- Fortsätta arbetet med att utveckla metoder för att inhämta de sökandes erfarenheter av vår verksamhet.

Bedömning av resursåtgång

Enligt uppdraget ska planen utformas så att den kan genomföras inom befintliga ekonomiska ramar. Uppdraget anger också att planen ska innehålla en kostnadsberäkning.

Som nämnts ovan framgår flera av åtgärderna i denna plan sedan tidigare i Migrationsverkets plan för jämställdhetsintegrering 2022-2025. De åtgärderna genomförs som en del av respektive avdelnings, regions eller funktions ordinarie arbete. I denna plan har vi även inkluderat åtgärder som genomförs eller planeras inom ramen för andra pågående uppdrag och projekt. Vissa åtgärder är en del i projektansökningar och är beroende av att ansökan om externfinansiering beviljas. Därutöver kan vissa åtgärder behöva justeras efterhand som arbetet fortskrider. Ovanstående medför svårigheter att bedöma resursåtgången för genomförandet av åtgärderna i denna plan. En mycket preliminär bedömning är 0,5 årsarbetare, vilket inkluderar både arbetet enligt denna bilaga och det arbete som kommer att ske i samverkan med övriga myndigheter inom ramen för den gemensamma planen.